

فصل سوم:

آنتنایے با مراحل طبیعی رتند
گفتار و زبان نا ۷ سالگے

رشد گفتار و زبان

فراگیری زبان از دوران پیش از تولد آغاز می‌شود و سپس بعد از تولد به رشد و تکامل خود ادامه می‌دهد. یادگیری گفتار و زبان یکی از مهارت‌های عالی مغز است که با تکامل سیستم عصبی انسان بروز می‌یابد.

در نیمه‌ی دوم بارداری، جنین رشد خوبی کرده است و مدارهای عصبی در حال شکل‌گیری هستند. برخی حواس جنین مثل شنوایی و لامسه به تحریکات پاسخ می‌دهند و منجر به شکل‌گیری تجربه‌های حسی و اتصالات جدید عصبی می‌شوند. با تکامل سیستم شنوایی جنین در داخل رحم، جنین قادر است صدای حرکات خود، فعالیت اعضا و جوارح مادر مثل قلب و صداها بیرونی را بشنود و به آن‌ها عکس العمل نشان دهد.

مراحل کلی رشد گفتار و زبان شامل ۴ مرحله می‌باشد:

- ایجاد پایه‌هایی برای حرف زدن (از تولد تا ۱ سالگی): در این مرحله، مغز به سرعت رشد می‌کند، حنجره کمی به سمت پایین‌تر می‌آید، حرکات فک، زبان و دهان پیشرفت می‌کند، کودک هماهنگی گفتار و تنفس را در گریه کردن هایش تمرین می‌کند، واژه‌ها و همخوان‌ها را ابتدا به صورت تصادفی و در نهایت به شکل ماهرانه‌تری در قالب قان و قون تولید می‌کند، مهارت توجه و نگاه کردن، کودک را آماده‌ی یادگیری می‌کند، حرکات ظریف کودک رشد کرده و قادر می‌شود تا اشیاء را بگیرد، آن‌ها را لمس کرده، داخل دهان ببرد، اشاره کردن و درک اشاره به وجود می‌آید، مقاصد ارتباطی شکل می‌گیرند و در نهایت در پایان این دوره، اولین کلمات کودک شنیده می‌شوند.
- گذر از کلمه (۱ تا ۲ سالگی): در این مرحله، کودک کلمات بیشتری را یاد می‌گیرد و با داشتن حدود ۵۰ کلمه در پایان این دوره، شروع به ترکیب کردن آن‌ها با هم می‌کند. کلماتی که کودک در این دوره یاد می‌گیرد، شامل کلمات کاربردی می‌شود که بیشتر در محیط زندگی اش با آن‌ها مواجهه داشته است.

- رشد و افزایش خزانه‌ی واژگان (۲ تا ۵ سالگی): در این مرحله، خزانه‌ی واژگان کودک غیر قابل شمارش می‌شود، در زمینه‌ی طول و پیچیدگی جملات بسیار پیشرفت می‌کند و وضوح گفتارش به مرور افزایش می‌یابد.
 - مهارت در حرف زدن و رشد سواد آموزی (۵ سالگی به بعد): در این مرحله، گفتار کاملا واضح و قابل فهم شده، کودک در زمینه‌ی درک و بیان شبیه یک بزرگسال رفتار می‌کند. در این مرحله، مهارت‌های آگاهی واجشناختی مثل آگاهی از کلمه، هجا، قافیه، آغازه و واج پیشرفت می‌کند.
- در ادامه به معرفی برخی جزئیات تکامل گفتار و زبان از تولد تا ۷ سالگی پرداخته می‌شود.

تکامل گفتار و زبان از تولد تا ۶ ماهگی

- نوزاد صداهای حاکی از آرامش و لذت تولید می‌کند.
- گریه‌های متفاوتی برای بیان نیازهایش دارد.
- وقتی با او صحبت می‌شود می‌خندد.
- به طرف صدا برمی‌گردد.
- با شنیدن نام پدر و مادر به آن‌ها نگاه می‌کند.
- به صداهای گفتاری گوش می‌دهد.
- قان و قون می‌کند (ابتدا واکه‌ها^۱ (مثل آ، ا، و...) و سپس برخی همخوان‌ها^۲) مثل گ، ق، م و...) را تولید می‌کند.
- قان و قون تکراری شامل ترکیبی از همخوان و واکه را تولید می‌کند مثل گاگاگا.
- برای جلب توجه صدا سازی می‌کند.
- قان قون او آهنگین می‌شود.
- در شش ماهگی به اسمش واکنش نشان می‌دهد.
- به آهنگ دوستانه و یا عصبانی پاسخ مناسب می‌دهد مثلا لبخند می‌زند و یا بغض می‌کند.

^۱ Vowel

^۲ Consonant

تکامل گفتار و زبان از ۶ تا ۱۲ ماهگی

- به صداهای تولیدی خودش گوش می‌دهد و از بعضی از آن‌ها تقلید می‌کند.
- با شنیدن موسیقی بدنش را تکان می‌دهد.
- کلمات آشنا را درک می‌کند مثل به به، توپ، شیر و...
- با استفاده از گروهی از صداها قان وقون می‌کند مثلاً گامادا.
- هنگام قان وقون از الگوهای شبیه آواز استفاده می‌کند.
- صداهای زیادی در قان وقونش استفاده می‌کند.
- برخی صداهای گفتاری بزرگسالان را تقلید می‌کند.
- برای جلب توجه بیشتر از گریه استفاده می‌کند.
- هنگامی که با او صحبت می‌شود گوش می‌دهد.
- با نه گفتن والدین کارش را متوقف می‌کند.
- شروع به ساخت کلمات نامفهوم می‌کند.
- برای اولین بار از گفتار به صورت هدفمند استفاده می‌کند.
- یک تا سه کلمه را بیان می‌کند (بیشتر کلمات او اسم هستند مثل مامان)
- از هشت ماهگی چند کلمه را با دانستن معنی آن‌ها بیان می‌کند.
- دستورات ساده همراه با اشاره را درک می‌کند.
- می‌فهمد گفتار روی محیط اثر می‌گذارد.
- به تصاویر رنگی کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- صداهای گفتارش بسیار شبیه بزرگسالان است.

تکامل گفتار و زبان از ۱۲ تا ۱۸ ماهگی

- الگوی آهنگ گفتارش شبیه بزرگسالان می‌شود.
- بعضی از صداهای اول کلمات و بیشتر صداهای پایانی را حذف می‌کند.

- گفتار او تقریباً ناواضح است.
- از دستورات ساده پیروی می‌کند.
- یک الی سه عضو از اعضای بدنش را می‌شناسد.
- سه تا بیست کلمه که اکثراً اسم هستند را بیان می‌کند.
- صرف فعل‌های مختلف را تمرین می‌کند.
- ژست و صداسازی را با هم همراه می‌کند.
- شروع به صداسازی با استفاده از تلفن می‌کند.
- باخودش حرف‌های نامفهوم می‌زند.
- چیزها و کارهایی را که دوست دارد و می‌خواهد را درخواست می‌کند.
- در بعضی مواقع با اشاره درخواست می‌کند.

تکامل گفتار و زبان از ۱۸ تا ۲۴ ماهگی

- کلمات واضح او بیشتر می‌شود.
- کلمات او به پنجاه مورد می‌رسد.
- بیش از سیصد کلمه را می‌فهمد.
- شروع به ترکیب اسم‌ها با هم و اسم‌ها و فعل‌ها با هم می‌کند.
- شروع به استفاده از ضمیر می‌کند (دو ضمیر من و تو).
- آهنگ جملات سوالی را رعایت می‌کند.
- ۵۰-۲۵ درصد گفتارش قابل فهم است.
- دو سوم گفتارش برای آشنایان قابل فهم است.
- به سوال این/اون چیه پاسخ می‌دهد.
- شروع به گفتن این چیه با اشاره به اشیاء می‌کند.
- با صداسازی تظاهر به خواندن کتاب می‌کند.

- از گوش دادن به داستان‌های کوتاه لذت می‌برد.
- پنج عضو بدن را می‌شناسد و نام می‌برد.
- بعضی از اشیاء اطرافش را به درستی نام می‌برد.
- تقریباً دو حرف اضافه را به کار می‌برد.
- بلندی و زیرو بمی صدای خود را به خوبی کنترل نمی‌کند.
- از عبارت مال من استفاده می‌کند.
- جواب سوالی که از دیگران می‌پرسد را خودش می‌دهد.

تکامل گفتار و زبان از ۲ تا ۳ سالگی

- پنجاه تا هفتاد و پنج درصد گفتار قابل فهم است.
- کلمات بیانی، صد تا دویست کلمه و کلمات درکی نهصد تا هزار کلمه است.
- یک و همه را درک می‌کند.
- معانی بالا و پایین را درک می‌کند.
- نیاز به دستشویی رفتن خود را به صورت کلامی بیان می‌کند.
- نام کارها یا چیزهای درخواستی خود را می‌گوید.
- به تصاویر کتاب اشاره می‌کند.
- بیشتر از پنج عضو بدن را نشان می‌دهد و نام می‌برد.
- دو رنگ از رنگ‌های اصلی را می‌شناسد و نام می‌برد.
- جملات سوالی او حداقل دو کلمه دارد.
- از جملات و عبارات سه الی چهار کلمه ای استفاده می‌کند.
- در گفتارش حروف اضافه، حرف تعریف، کلمات جمع، افعال حال استمراری، امر و زمان گذشته را به کار می‌برد.
- وقتی در گفتار گیر می‌کند حرف‌های طرف مقابل را تکرار می‌کند.

- خطاهای دستور زبانی دارد.
- اکثر چیزهایی که به او گفته می‌شود را درک می‌کند.
- ممکن است دچار ناروانی شود.
- با صدای بلند صحبت می‌کند.
- صدای اول کلمات را حتماً به کار می‌برد.
- حداقل سه حرف اضافه با مفهوم مکانی را درک می‌کند (مثل روی، زیر، کنار و...)
- اکثر سوالات ساده را در مورد محیط زندگی اش درک می‌کند.
- تجربیاتش را به ترتیب و با دلیل گزارش می‌دهد.
- می‌تواند به برخی سوالات با استدلال پاسخ دهد.
- می‌تواند اسم، سن و جنسیت خودش را بگوید.
- ممکن است بعضی از صداهای کلمات را حذف و یا جانشین کند.
- ضمیرهای مفرد و اضافه‌های ملکی را درست به کار می‌برد.
- از دستورات ساده پیروی می‌کند و به سوالات ساده پاسخ می‌دهد.
- از گوش دادن به داستان‌های کوتاه، آوازها و شعرهای ریتمیک لذت می‌برد.

تکامل گفتار و زبان از ۳ تا ۴ سالگی

- حداقل هفتاد و پنج درصد گفتار واضح است.
- جملات او چهار تا پنج کلمه دارند.
- کلمات درکی او از هزار و پانصد کلمه بالاتر است.
- اشیاء معمول و رایج در کتاب‌ها و مجلات را نام می‌برد.
- چهار عدد را می‌تواند تکرار کند.
- کلمات چهار بخشی را می‌تواند تکرار کند.
- نظراتش را آزادانه بیان می‌کند.

- ممکن است ناروانی در گفتار به شکل تکرار یا گیر دیده شود و یا در طول گفتار نفس نفس بزند.
- عملکرد اشیاء را درک می‌کند.
- تفاوت در معانی متضاد را درک می‌کند.
- دستورات دو تا سه مرحله ای را اجرا می‌کند.
- سوالات ساده با استفاده از کلمات پرسشی می‌پرسد و پاسخ می‌دهد.
- از طرف صحبت می‌خواهد جزئیات سوال را پاسخ دهد.
- می‌تواند استدلال‌های مقایسه‌ای ساده انجام دهد.
- برای بیان عواطف خود از کلام استفاده می‌کند.
- از گذشته و آینده آگاهی دارد.
- سرعت گفتار افزایش می‌یابد.
- می‌تواند به صورت پچ پچ صحبت کند.
- دستور زبان بهتر شده است.
- از فعل‌های کمکی و دوقسمتی به طور مناسب استفاده می‌کند.
- دو اتفاق را با رعایت ترتیب زمانی بیان می‌کند.
- در محاوره‌های طولانی شرکت می‌کند.
- اسامی حیوانات آشنا را بلد است.
- حداقل چهار حرف اضافه بلد است.
- از حرف ربط برای وصل کردن جملات به هم استفاده می‌کند.

تکامل گفتار و زبان از ۴ تا ۵ سالگی

- در صداهای گفتاری خطایی ندارد و صد درصد گفتار قابل فهم است.
- کلمات بیانی از دوهزار مورد بالاتر است.
- کلمات درکی از سه هزار مورد بالاتر است.

- از جملات چهار الی شش کلمه‌ای استفاده می‌کند.
- تا عدد ده را می‌شمرد و مفهوم سه را درک می‌کند.
- درک مفاهیم فضایی در حال رشد است.
- چهار الی شش رنگ را می‌شناسد و نام می‌برد.
- به داستان‌های کوتاه با دقت گوش داده و به سوالات آن پاسخ می‌دهد.
- کاربرد اشیاء رایج را می‌تواند توصیف کند.
- دستور زبان او صحیح است.
- به سوالات دو قسمتی پاسخ می‌دهد.
- معانی کلمات را می‌پرسد.
- سرعت گفتارش زیاد می‌شود.
- با کلمات بازی می‌کند و با زبان خودش شعر می‌سازد.
- در مورد تجربه‌هایش با دیگران صحبت می‌کند.
- یک داستان طولانی را با ترتیب درست بازگو می‌کند.
- صفات تفضیلی، قیده‌ها، مفاهیم متضاد و مفاهیم زمانی را می‌داند و به کار می‌برد.

تکامل گفتار و زبان از ۵ تا ۶ سالگی

- کلمات درکی اش بیش از سیزده هزار کلمه است.
- طول جملات او به هشت کلمه می‌رسد.
- گفتار کاملاً واضح و کاربردی است.
- شش رنگ اصلی و سه شکل اصلی رانام می‌برد.
- آموزش‌های گروهی را درک می‌کند.
- از دستورات سه تا چهار مرحله‌ای پیروی می‌کند.
- به سوالات آداب معاشرت پاسخ می‌دهد.
- از فعل‌های گذشته و آینده درست استفاده می‌کند.